

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Преплата се полаже у напред, и то најмање за пола године код свију полицијских власти и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за све друге претплатнике у опште 12 динара годишње. За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Поједини бројеви „Полицијског Гласника“ не продају се. Рукописи се не враћају.

СЛУЖБЕНИ ДЕО

РАСПИС

Свима окружним начелствима

Из жалби које су ми подносиле поједине општине и приватна лица у конкретним случајевима, видео сам, да се народ чешће пута потрже на кулуке, по захтевима разних надлештава која већином немају ослонаца у закону.

Наредбе о употреби снаге народа за израду каквих државних послова или преноса, могу се издати по претходном одобрењу Министра унутрашњих дела само на основу прописа закона: о сувоземним јавним друмовима (§. 7., 8. и 9.) и о подизању јавних грађевина (§. 32. и 39.), а у овом другом случају са правом народа на наплату надница по §. 33. и 34. пом. закона. Од овога се изузимају потребе: округа, среза и општине, зашта су овлашћене скупштине окружне и среске и одбори општински по чл. 98. и 149. закона о уређењу округа и срезова и чл. 86. тач. 9. зак. о општинама, а и војне по закону о устројству војске, кад се на ово употребљавају обвезници.

Мимо овога, не може се по тражењима разних државних надлештава без претходног одобрења Министра унутрашњих дела принуђивати народ ни на какве друге кулуке.

Позван дужношћу према §. 7. и 27. т. 7. устројства централне државне управе, да се старам о извршењу закона које имају да примењују полицијске власти, наређујем начелству: да са својим подручним властима у будуће не наређује и народ са његовом запрегом не употребљује ни на какве кулуке који немају ослонаца у закону, или без мога одобрења, а кад се народ са или без запреге употребљава на послове по закону о подизању јавних грађевина, да се одмах свакоме плати припадајућа прописана надница лична и за стоку.

Сваки захтев о кулуку, који не би био заснован на закону или моме одобрењу, треба да ми се одмах достави, а у хитним случајевима и путем телеграма, па ћу ја према томе наредити шта по закону буде требало.

Поступање противно закону и овој мојој наредби казниће се по §. 40. и 43. т. 10. под а, ако учињена кривица не би била кажњива по општем казненом законнику.

Начелство ће ову наредбу објавити у свом подручју, ради знања и управљања, како власти полицијских и општинских тако и народа.

ПБр. 14337.

29. јуна 1906. год.
у Београду.

Министар
унутрашњих дела,

Стој. М. Протић с. р.

КРЕТАЊЕ КРИМИНАЛИТЕТА

у месецу мају 1906. год.

Према званичним извештајима окружних начелстава и Управе града Београда, у току месеца маја извршено је у Србији:

1. Убивава	47
2. Детоубивава	2
3. Нехотичних убивава	4
4. Покушаја убивава	32
5. Разбојништава	7
6. Силовања	1
7. Тешких телесних повреда	18
8. Паљевина	18
9. Опасних крађа	161
10. Злонамерних поништаја туђих ствари	25

Од изложених дела пронађено је:

Убивава	39	или 83 %
Детоубивава	2	» 100 %
Нехотичних убивава	4	» 100 %
Покушаја убивава	29	» 90 %
Разбојништава	4	» 57 %
Силовања	1	» 100 %
Тешких телесних повреда	18	» 100 %

Паљевина	5	» 27.7 %
Опасних крађа	53	» 32.9 %
Злонамерних поништаја туђих ствари	9	или 36 %

Највећи број убистава извршен је помоћу вагреног оружја (26), затим помоћу оштрог (15), помоћу тупог (3), задавањем (1) и тровањем (1). У једном случају секцијом се није могло утврдити каквим је оруђем извршено убиство.

Узроци са којих су ова убиства извршена леже: у освети за 15 случајева, у међусобној свађи за 14, у користољубљу за 2, у нужној одбрани за 2, у домаћој распри за 2, у неморалним побудама за 1, у вршењу званичне дужности за 1 и у љубомори за 1 случај. За осталих 9 случајева узроци су непознати.

Посматрана према местима у којима су извршена изложена убиства јављају се: у срезу косаничком 5 (2 освета, вршење званичне дужности, свађа и непознат узрок), у срезу јабланичком 4 (2 непронађена; 2 освета, свађа и нужна одбрана), у срезу прокупачком 4 (2 освета, љубомора и домаћа распра), у срезу рањинском 3 (домаћа распра, свађа и освета), у срезу деспотовачком 3 (1 непронађено; свађа, освета и непознат узрок), у срезу колубарском окр. београдског 3 (2 освета и нужна одбрана), у срезу подгорском 2 (свађа), у срезу жичком 2 (1 непронађено; непознати узроци) и по 1 у срезовима: крагујевачком (свађа), гужанском (свађа), лепеничком (свађа), крајинском (неморалне побуде), трстеничком (непронађено; непознат узрок), беличком (освета), бањском (освета), оба моравска (свађа), сврљашком (непронађено; користољубље), мачванском (користољубље), јадранском (освета), азбуковачком (непознат узрок), млавском (свађа), звишком (освета), подунавском (непознат узрок), орашком (свађа), зајечарском (непронађено; непознат узрок), пожешком (непронађено; непознат узрок), студеничком (освета) и у вароши Нишу (свађа).

Поред овога у току месеца маја пронађени су кривци по делу убиства Живоје Станковића, из Ливадице, срез мо-

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

равски окр. пожаревачки, које је извршено 12. октобра 1905. год.

Детоубиства су извршена у срезовима: левачком и моравском окр. пожаревачког. У оба случаја кривци су пронађени.

Нехотична убиства су извршена у срезовима: расинском, алексиначком, бољевачком и пожешском.

Покушаја убиства било је: у срезу јабланичком 3 (1 непронађен), у срезу пожаревачком 3, у срезу моравичком 3, у срезу параћинском 2, у срезу орашком 2 (1 непронађен). и по 1 у срезовима: грочанском, колубарском окр. београдског, врачарском, ражањском, деспотовачком, левачком, темнишком, алексиначком, нишавском, рађевском, посаво-тамнавском, моравском окр. пожаревачког, рамском, подунавском, зајечарском, прокупачком, пожешском, трнавском (непронађен) и у вароши Пироту.

Највећи број ових дела извршен је у међусобној свађи.

Разбојништва су извршена у срезовима: неготинском (непронађено), мачванском (непронађено), пожаревачком, рамском, млавском, хомољском (непронађено) и бољевачком.

Тешке телесне повреде су извршене: у срезу пчињском 2, у срезу рађевском 2, у срезу таковском 2, и по 1 у срезовима: колубарском окр. београдског, тамнавском, ваљевском, кључком, трстеничком, ражањском, темнишком, азбуковачком, пожаревачком, хомољском, орашком и ужичком.

Паљевине су извршене: у срезу трстеничком 2 (1 пронађена), у срезу таковском 2, у срезу зајечарском 2, у срезу аришском 2 (обе пронађене), и по 1 у срезовима: јабланичком, пчињском, брзопаланачком (пронађена), левачком (пронађена), поцерском, пожаревачком, звишском, пожешском моравичком и у вароши Шапцу.

Вредност ових паљевина износи око 23.000 динара.

Опасне крађе су извршене: у срезу јасеничком окр. смедеревског 13, у срезу моравичком 10 (3 пронађене), у срезу пожаревачком 9, у срезу орашком 8 (5 пронађених), у Београду 7 (5 пронађених), у Нишу 6 (1 пронађена) у срезу темнишком 5 (2 пронађене), у срезу мачванском 5 (1 пронађена), у срезу моравском окр. пожаревачког 5 (2 пронађене), у срезу пчињском 4, у срезу грузанском 4, у срезу крајинском 4, у срезу параћинском 4 (3 пронађене), у срезу бољевачком 4 (1 пронађена), у срезу драгачевском 4 (све пронађене), у срезу крагујевачком 3 (2 пронађене), у срезу млавском 3 (1 пронађена), у срезу голубачком 3, у срезу звишском 3, у срезу трнавском 3, у срезу грочанском 2 (1 пронађена), у срезу колубарском окр. београдског 2, у срезу јабланичком 2 (1 пронађена), у срезу кључком 2 (обе пронађене), у срезу поречком 2, у срезу неготинском 2, у срезу ражањском 2 (обе пронађене), у срезу трстеничком 2 (1 пронађена), у срезу расинском 2 (обе пронађене), у срезу левачком 2, у срезу беличком 2 (обе пронађене), у срезу нишском 2, у

срезу сврљашком 2, у Пожаревцу 2, у срезу качерском 2 (1 пронађена), у срезу подунавском 2 (1 пронађена), у Смедереву 2 (1 пронађена), у срезу добричком 2 (1 пронађена) у срезу ужичком 2, и по 1 у срезовима: тамнавском, пољаничком (пронађена), власотиначком, деспотовачком (пронађена), бањском (пронађена), нишавском (пронађена) лужничком, поцерском, јадранском, хомољском (пронађена), заглавском, пожешском (пронађена) и у варошима: Врањи, Крагујевцу, Гуприји (пронађена) и Шапцу (пронађена).

Вредност свих ових крађа износи око 16.500 динара.

Злонамерних поништаја туђих ствари било је: у срезу лесковачком 4, у срезу трстеничком 3, у срезу брзопаланачком 2, у срезу ражањском 2, у срезу темнишком 2 (1 пронађен) у срезу подунавском 2 (оба пронађена), у срезу прокупачком 2 (1 пронађен), и по 1 у срезовима: крагујевачком, мачванском, посаво-тамнавском (пронађен), голубачком (пронађен), звишском и у варошима: Гуприји, Пироту и Пожаревцу (сви пронађени).

Вредност уништених ствари износи око 2.000 динара.

Поред изложених дела у току месеца маја извршено је још и 20 самоубиства и то: у Београду 4, у срезу лесковачком 2 и по 1 у срезовима: пчињском, јасеничком окр. крагујевачког, трстеничком, бањском, азбуковачком, рађевском, јадранском, рамском, зајечарском, добричком, пожешском, златиборском, ужичком и у вароши Шапцу.

Ова су самоубиства извршена: вешањем 9, вагреним оружјем 7, даљењем у води 2, кљаном 1 и оштрим оруђем 1, а узроци њиховом извршењу леже: у дугој болести за 10 случајева, у душевној поремећености за 5, у дубокој старости за 1, у домаћим неприликама за 1, у материјалним неприликама за 1, у жалости за 1 и у нашој стању за 1 случај.

Покушаји самоубиства извршени су: у Београду (тровањем; из љубави) и у срезу пожаревачком (оштрим оруђем; услед дуге болести).

Општи преглед до сада изложених дела овакав је:

Текући број	О К Р У З И	Убиства	Детоубиства										
			Детоубиства	Нехотична убиства	Покушаји убиства	Разбојништва	Славања	Тешке телесне повреде	Паљевине	Опасне крађе	Злонамерни поништаји туђих ствари	Самоубиства	Покушаји самоубиства
1	Округ београдски	3	—	—	3	—	—	1	—	4	—	—	—
2	« ваљевски	2	—	—	—	—	—	2	2	1	—	—	—
3	« врањски	4	—	—	3	—	—	2	—	9	4	3	—
4	« крагујевачки	3	—	—	—	—	—	—	—	8	1	1	—
5	« крајински	1	—	—	—	1	—	1	1	10	2	—	—
6	« крушевачки	4	—	1	1	—	—	2	2	6	5	1	—
7	« моравски	4	1	—	5	—	—	1	1	15	3	—	—
8	« нишки	4	—	1	1	—	—	—	—	11	—	1	—
9	« пиротски	—	—	—	2	—	—	—	—	2	1	—	—
10	« подрински	3	—	—	2	1	—	3	2	8	2	4	—
11	« пожаревачки	3	1	—	5	4	1	2	2	26	3	1	1
12	« руднички	—	—	—	—	—	—	2	2	2	—	—	—
13	« смедеревски	2	—	—	3	—	—	1	—	25	2	—	—
14	« тимочки	1	—	1	1	1	—	—	2	5	—	1	—
15	« топлички	9	—	—	1	—	—	—	—	2	2	1	—
16	« ужички	1	—	1	1	—	—	1	3	3	—	3	—
17	« чачански	3	—	—	4	—	—	—	—	17	—	—	—
18	Управа града Београда	—	—	—	—	—	—	—	1	7	—	4	1
Свега:		47	2	4	32	7	1	18	18	161	25	20	2

Из канцеларије Антропометријско - Полицијског одељења Министарства Унутрашњих Дела, 9. јула 1906. год. АБр. 723. у Београду.

СТРУЧНИ ДЕО

НАРОЧИТА КВАЛИФИКАЦИЈА ПРАВИШТВА у државној служби

а с обзиром на начелну подвојеност администра-
тивне и судске власти.

(НАСТАВАК)

Мислимо, да је према овоме јасно, да се и за један и други позив правни-

чког фаха треба да захтева што је могуће јаче стручно образовање и да ће то образовање бити у толико сигурније обезбеђено, у колико се и за један и други позив тражи и нарочити доказ о спреми, али доказ онако различит, какав би одговарао разлици, која постоји између та два позива. Да смо са истицањем овога примера имали право, ми се позивамо не само на тако умереног, управо конзервативног писца из немачке литературе, као што је Сајдел, него и на писца, који тражи

републиканску уставност и за уставне монархије, на тако ауторитетног писца, као што је професор швајцарског универзитета у Цириху, Д-р Шоленбергер. А овај писац у толико је важнији за наше прилике, у колико је у нас наступио доста незгодан облик парламентарне владе, а на име непросвећено представништво већине на демагошкој основи, са свима конзеквенцама, којима такав систем владе одводи онда, кад му је често и најумније представништво површно, па ако хоћете и са врло мало моралних политичких сипрула. Онај незнатан број читалаца, који је пратио ову расправицу до краја, молимо да нас рђаво не појми! Нисмо ми оштрином и одлучношћу исказивања мисли у облику оваквих фраза хтели да се представимо као партизани. Далеко од тога, ми хоћемо да констатујемо оправданост начела, која заступамо, те само у тој намери и наводимо, али на строго објективној основи, примере, које пружа ситуација као тако згодан доказни аргуменат, да су начела, која износимо, бар како се нама чини, веома тачна. Ови примери могу да буду и непријатни, али су, уверени смо, тачни. Кад је реч о начелу, а с тог гледишта и о јавним интересима, које треба заступати, треба бити до краја и буквално искрен. Може бити начелна основа погрешна, може бити погрешно гледиште које заступамо, па у толико може бити погрешна и аргументација, којој дајемо израза у облику примера. Али, да ми то гледиште искрено исповедамо, у то не треба сумњати. Ствар је схватања и критике, хоће ли се, пак, само начело, па самим тим и примери, које експлоатишемо, сматрати као исправно или као погрешно. Да покажемо и докажемо, колика је начелна аномалија овладала у нас у пословама и односима јавног карактера, свакојачко било је потребно да истакнемо, ако и не на системској, а оно на површној основи, једну установу највишег ранга у организацији административне службе; јер ако се на тој установи може запазити начелних недостатака и неупутности, као најважнијој у служби политичко-административној, шта ли би се тек имало рећи о осталим!? Па ипак, и оно што смо навели, доста је да се виде њене тако грубе и несрећне стране, чак и с начелног гледишта, које влада њеном организацијом. А шта ли би се тек имало рећи о таквој установи онда, кад би се тако несрећно организована третирали још и са гледишта њене практике, с гледишта последица, које таква несавремена и наопачка организација ове установе оставља у тако важним и тако многобројним односима, у којима она дејствује. Али третирати ту установу и с таквог гледишта, значило би писати једну особену, широку студију о установи Државног Савета. Међутим, ма колико да би такав задатак био користан по јавне интересе, ми се на овом месту нећемо у то упуштати. Доста је и ово што смо навели, да се види како смо много површни и у томе, што се зове државна политика и у томе што обухвата т. зв. начела парламентарне владе. Доста је, у толико пре, што ми, према свему, што

се у нас јавља и у круговима политички најистакнутије интелигенције, стално мислимо, да смо ми баш у пракцији и појмињу парламентарне владе прави виртуози и да то и јесте наш прави политичко-правни специјалитет, што је код нас, као и све остало, добило обележје, једне професије „sui generis“, јер се не ослања ни на начела науке ни на практику осталог културног света.

Али, да се вратимо главној ствари, а на име, питању о томе: треба ли државни испит да буде један исти за оба позива, или различит према њиховој разноликој и правној и политичкој природи. Ми наглазимо, да он треба да буде различит, а с обзиром на разлоге, које смо навели, и ако не испрпно, мислимо, да је то гледиште и оправдано. Ми хоћемо стварну стручну спрему у служби јавних интереса, па доследно томе и гаранције, које се за њу траже. Не верујући, да просечна подобност иде дотле код већине кандидата правничког фаха, да могу да савладају тако огроман материјал, какав је и за један и за други позив потребан, ми мислимо, да, по правилу, треба тражити нарочиту квалификацију за службу администрације, а нарочито за службу правосуђа, рачунајући у то и његову природну допуну — адвокатуру. Самим тим, ми не искључујемо могућност изузетака, која би допуштала, да поједини кандидати могу доказати правничку стручност за оба та позива. И ко год хоће да има компетенце у том смислу, ко год хоће да докаже стручну квалификацију и за једну и за другу врсту правничког фаха — нека му је то и дозвољено. Полажући на потребу овакве разлике у стручној спреми кандидата Д-р Шоленбергер, професор швајцарског универзитета у Цириху, у свом „систематском излагању политике“, делу, на које тако много полаже и које је са толико самопоуздања написао, да га препоручује као упут швајцарској влади за њену практичну политику, тражи за судије стручну спрему из правне, а за административне чиновнике спрему из области строго државних наука. При том он, наравно, има на уму чиновнике вишег значаја, који раде на пословима од иницијативе и континуитета; на пословима, за које ни најбоље познавање пандекта не би могло помоћи. На тој основи, на основи строго доказане стручне, а у првом реду научне спреме, Д-р Шоленбергер војује против бирократских начела, која се практикују у чиновништву, а по којима на важније службене позиције не долазе кандидати са истакнутошћу, јачом стручном спремом, већ према годинама службе. Не запостављајући важност и практичне спреме, овај писац оправдано тражи, да на основу доказане спреме могу и млађи људи, кандидати са незнатних чиновничких положаја, заузети више положаје у државној служби, само ако су се за то показали преподерантни, ако су се, што јаче по други, истакли својим способностима. „Било би и наопачко и неправично пустити, да млади људи од талента и науке своје најбоље године проведу у потчињеним положајима и механичком пискарању, и да на тај начин

своје душевне моћи затупе“ — вели Ешер. „Државна служба није привилегија старца“ — вели Блунчли. На исту позицију, на коју се у државној служби може да поине човек са дугом службом, треба да има права и млад чиновник, само ако је испунио потребне услове, а у првом реду доказао стручну спрему. Смисао је државне службе: радити на пословима, који су намењени остварењу јавних интереса, па према томе и треба да је најпречи за службу онај, који за такву радњу својом спремом даје највише гаранција. Шаблонистичко отпирљивање дужности без духа и полета, без доброг системског познавања начела, која односном службом владају, другим речима, обична рутина, коју дају године службе, само је бирократски појам о квалификацији за јавну службу. Онај, чији погледи не иду даље од његовог канцеларијског стола, и који мисли, да је своју савест задовољио ако је један или више табака исписао, није тиме доказао способност за јавну службу, ма да се са гледишта бирократије, са гледишта изметнутих начела о државној служби и чиновништву, може сматрати као вредан и ваљан чиновник. Таквим назорима, од прилике, напада Мол на бирократски систем јавне службе, циљајући, очевидно, на такво учешће чиновништва у јавним пословима, какво би стварно одговарало правом интересу, који том службом треба да буде задовољен, циљајући на спрему, која би подобност за такву службу потпуно загарантовала. Као један од врло важних узрока, који чиновништву даје обележје бирократије, и који је ствара, то је, по мишљењу Д-ра Шоленбергера, оскудица у добром познавању правне и државне науке, те то управо и изазива, како он мисли, толико канцеларијско пискарање, што се суштина ствари, смисао начела извесног позива у државној служби, или управо начела, која том службом владају, не разуму. Што је критика народа у примени правосуђа слаба, критика, која би и с те стране нашла доста бирократског духа и система, има се благодарити само тој околности, што народ у тој врсти послова има мање непосредног учешћа, па зато и мање разумевања. И да би се ова празнина бирократије колико-толико сакрила, прибегава се обично грубом нашању чиновништва или како Шоленбергер вели: „бруталном тону, којим необразован човек тежи да сакрије своју оскудицу спреме — своју празнину.“ Да би се овом злу стало на пут, овај учени професор и „демократа“ првога реда препоручује стручну, што дубљу научну студију фаха, а нарочито оног дела правничког фаха, који је намењен администрацији.

Ми смо се намерно задржали на збишеном тексту назора, који изражавају гледиште стручњака, чија смо имена навели. Шире излагање и аргументисање њиховог гледишта одвело би нас далеко, а ову расправицу протегло изнад обима праве потребе. Ономе, коме је ствар с начелног гледишта приступачна доста је навести као разлог и име самога писца, кад је он од значаја, или и нешто мало више од

тога, а то је кратко саопштење основне мисли, која његово гледиште обележава. Позвав се, у том смислу, на неколико имена и мишљења доктринарног значаја, хтели смо дати више разлога за озбиљност и исправност гледишта, које заступамо, а на име: за потребу стручног образовања правништва, али уједно за потребу за онако и онолико подвојену стручност, колику захтева начелна разлика судске и административне власти. Била нам је намера, да третирајући питање о потреби државног испита, којим би се таква стручност у смислу овакве разлике документовала, оправдало наше гледиште, да тај испит не може и не треба да буде један исти за правништво у служби администрације и правништво у служби правосуђа.

Са овим могли би ову расправицу да завршимо, јер било би на реду ући непосредно у расправу питања о томе, какав би државни испит требао да буде за један, а какав за други позив; а то питање више је практичне природе, ствар законодавства и уредаба, које би из њега излазиле. Самим тим, из опсега овога написе имао би се избацити претрес мисли, које би се односиле на организацију стручног државног испита. Нама је било главно да покажемо, да је он, с обзиром на јавне интересе, потребан, па смо у том смеру, изложив главни део начелних аргумената, одредили и основу, на којој би се његова организација имала извести. Какав би био конкретни облик те организације, у то питање нећемо да улазимо.

(свршиће се)

Милутин А. Поповић.

О СЛОБОДИ ВОЉЕ И ОДГОВОРНОСТИ

(НАСТАВАК)

Али, рећи ће се, ово наше резонување о погрешности индуктивног доказа нужности става каузалитета и за појаве Духа било би само онда оправдано, када би Дух био нешто што је потпуно одвојено од Природе, када Природа и Дух неби представљале две диспаратне половине једног и истог света, већ кад би представљале два сасвим одвојена света, који се тако рећи не би ни мало бринули један за другог, кад би дакле Природа била без икаквог утицаја на Дух, кад Дух неби био привезан за Природу.

На ову примедбу одговор није тежак. Наше доказивање противу закључка, да став узрочности, пошто важи за појаве Природе мора важити и за појаве Духа, овом примедбом није начелно ништа изгубило, ми смо само приморани да, узевши у обзир да су Природа и Дух везани једно за друго, не одрећемо за појаве духа сваку важност ставу узрочности, али ми тиме никако нисмо приморани да ту његову важност учинимо *оштом*. Јер тврдити да је зато, што су Природа и Дух везани једно за друго, и сам Дух потпуно подложен закону узрочности, значи просто тврдити, да је Дух нешто што потпуно зависи од Природе, што

је тако за Природу везано да се *не* може замислити без природе, док би се обратно Природа могла замислити *без* Духа. Међу тим то тврдити значи просто признати важност овоме индуктивном доказу, а баш важност тога доказа овде и стоји у питању. У ствари из тога што је Дух везан за Природу ми можемо само закључити, да је, у колико је Дух везан за природу, и ток његових унутрашњих појава потпуно подложен закону узрочности, али да та привезаност Духа за Природу не мора бити таква, да је Дух само тако рећи пасивно огледало Природе, него да се у њему може налазити и нечега чисто његовога, што није никако зависно од Природе, а то може бити само спонтана вољна енергија његова, која није подложна ставу узрочности оди. која је независна од Природе и оних појава његових који су за Природу везани. Као што се дакле види, индуктивна форма доказа немогућности слободне воље на основу закона узрочности не може се одржати, тај доказ нема оне приморавајуће нужности, која карактерише сваки прави доказ. Отуда противници слободне воље ову форму тога доказа ретко изречно употребљавају; прави доказ њихов састоји се у дефуктивној форми тога доказа изведеној из апсолутне логичке нужности закона узрочности. Да видимо сада како стоји са тим доказом.

Ова дедуктивна форма реченог доказа да се формулисати овако. Несумњиво је да све што замишљамо да постоји мора имати (довољног) разлога зашто тако постоји како га замишљамо да постоји а не друкчије. Према томе ми морамо и свакој промени, која се дешава, тражити разлог који чини те се она дешава, а тај разлог може бити очевидно само у другој једној промени, која јој претходи. Из тога излази да се промена, којој не претходи као разлог никаква друга промена, не да замислити, безузрочних промена дакле нема, слобода воље не постоји.

Први, општи став, на коме се оснива овај доказ, зове се став разлога и тај став представља један нужни логички закон нашег мишљења. Други став, у коме се тврди да свакој промени мора претходити друга промена као узрок, то је сам став узрочности, и он према томе представља примену општег става разлога на промене, он је дакле једна специјална форма тога става, која у области, коју обухвата (област промена), има исту ону несумњиву нужност, која карактерише и сам општи став разлога. Сам закључак, да безузрочних промена па дакле и слободних вољних радњи нема, непосредна је последица става узрочности.

И ако је овај доказ против слободне воље најважнији и, као што смо споменули, у ствари једини прави доказ детерминиста, ипак одвело би нас далеко кад бисмо хтели овде ући у детаљну анализу његову. Ми ћемо се ограничити само на оно што је од принципијелног значаја и што несумњиво утврђује, да онај значај, који детерминисте овоме доказу придају, тај доказ нема, и да слобода воље остаје и поред њега могућа.

Да је став разлога несумњиви и нужни закон нашег мишљења, то нико не може порицати. Али што се може порицати то је, да оно што наводимо као разлог нечега другог мора увек бити нешто што лежи ван овога другог, т. ј. да разлог мора лежати ван последице. Јер кад би то било тачно, онда би сваки низ разлога ишао до у бесконачност и ништа се не би могло образложити. Узмимо за пример ставове геометријске, на пример став, да је централни угао у кругу два пута већи од периферијског угла, који има заједнички лук са њим. Тај се став доказује на основу става, да је спољашњи угао једног троугла раван збиру она два унутрашња угла троуглова, који не леже на истој страни на којој је спољашњи угао, и на основу става, да су углови на основици равнокраког троугла једнаки. Први од ова два става изводи се опет на основу става, по коме је збир углова у троуглу = $2R$ (180°), а други на основу става, да насупрам једнаких страна у троуглу леже једнаки углови. Даље став, да је збир углова у троуглу = $2R$, изводи се на основу става о једнакости неизменичних углова, који постају кад се две паралелне праве пресеку трећом, док се став, да насупрам једнаких страна у троуглу леже једнаки углови, изводи на основу става, да је све оно што је у простору на исти начин квантитативно стављено по квантитету своје једнако. Први од ова два става опет своди се даље на став, да се из једне тачке ван једне праве може у равни повући само једна паралелна (т. ј. само једна права која се са датом правом нигде не сече), док се други став очевидно не може свести ни на какав став више. На тај начин ставови, да се из једне тачке ван једне праве може у равни повући само једна паралелна и да је оно што је квантитативно на исти начин у простору стављено потпуно једнако, ставови су, који се не могу свести никакакве ставове више, док су се сваки од пређашњих ставова дали свести на друге ставове. Ово свођење једних ставова на друге било је очевидно нужно према самоме ставу разлога, јер нам став, од којег смо пошли, није био тако јасан да га није требало доказивати. Међу тим последњи ставови на које смо дошли и који се нису дали свести ни на какве ставове више, такви су да код њих то свођење на друге ставове, који би им били разлози, није више ни потребно, јер су то ставови, који су по себи јасни и за које није потребан никакав доказ.

Као што се дакле из наведеног примера види тврђење, да ми можемо само оно схватити, што се да образложити нечим што је ван њега, није тачно, јер нема општу важност. Истина је да је у већини случајева потребно да се, да би се извесни став (одн. истина) схватио, тај став сведе на друге ставове, из којих као последица следује, али то свођење једних ставова на друге не иде у бесконачност, него се на послетку долази до ставова, који се не могу свести ни на какве ставове више али код којих то свођење није више ни потребно, јер су они сами собом

схватљиви или, друкчије речено, то су ставови, који немају свој разлог у другим ставовима ван себе, већ који тај разлог имају у самим себи. Ти ставови представљају с тога са гледишта става разлога тако зване саморазлоге т. ј. то су ставови, који свој разлог имају у себи или, друкчије речено, то су очигледни или аксиоматични ставови.

Осим Математике, у чијој области нико не пориче егзистенцију таквих ставова, још је само Логика која у тако званим законима мишљења има такође аксиоматичне ставове, у чију се истинитост не може сумњати, и који се не могу свести ни на какве разлоге више. Таки су ставови на пр. да је свака ствар равна себи, да све што се замишља мора имати свој разлог и т. д.

Математика и Логика сматрају се за чисто формалне науке, јер се Математика бави простором и бројем, а то су чисто формалне особине онога што је у искуству дато (или, општије речено, бића, реалности), док се Логика бави идеалном формом реалности, а то је опет једна чисто формална страна њена. Зато, веле детерминисте, могућност саморазлога у тим наукама не доказује ништа о могућности саморазлога у области промене и садржајне стране бића у опште. Истина има детерминиста — такав је један од највећих међу њима, Спиноза, који је један од највећих метафизичара — који допуштају да су саморазлози могући још и у самом бићу као таквом т. ј. у чистој непроменљивој егзистенцији његовој, али одричу апсолутно да се они могу замислити и у променама. Тако Спиноза тврди, да је последњи носилац свих ствари, апсолутна супстанција, биће које само од себе егзистира, које разлог своје егзистенције има у себи самоме, док је свака појединачна ствар, па дакле и свака промена, у својој егзистенцији одређена другом појединачном ствари, која је ван ње, тако да је закон узрочности свеопшти закон свих појава. Доиста сваки од нас, па био филозоф или не био, допушта свесно или несвесно саморазлог у области трајног непроменљивог бића, јер сваки од нас тврдо је убеђен, да мора нешто постојати што је вечито и што у својој егзистенцији не зависи ни од каквог бића више, па било да то вечито биће замишљамо као Бога, који је ван света (као што то чине јеврејска и хришћанска религија), или да га замишљамо као материју, која је у свету и т. д. Зато ја овде нећу ни улазити у дискусију о томе, како је и на који начин такво једно апсолутно нужно биће, као саморазлог у области непроменљивог бића, могуће и да га сваки од нас хтео не хтео претпоставља, већ ћу одмах прећи на то да покажем, да је и у области промене саморазлог могућ.

(наставиће се)

Д-р Бранислав Петронијевић.

ШЕСТИ МЕЂУНАРОДНИ КОНГРЕС за криминалну антропологију

(НАСТАВАК)

Колико би и колико савремени судија боље одговорио жељи јавног мишљења и величини свога позива кад би се, напуштајући старе формуле, и кидајући са конвенционалностима и предрасудама свога васпитања, трудио само да буде просто и природно правичан!

И најзад, зар није и жалосно и смешно код судија из 1905. год., у случају пресуђења извесног спора, абдицира на свој персоналитет и враћа се старим традицијама, копирајући данашњу одлуку из прашљивих збирака 1810., 1820. или 1830. године?

Међутим, у демократској земљи као што је Француска, улога судије, који своју дужност треба да отправља на задовољство народа у чије име правду дели, врло је проста и лака. Потребно му је само да буде шампион природног правосуђа против судских формула, које су у ствари права друштвена рана.

Закључак до кога је Мањо дошао овај је: треба што пре донети закон о *опраштању*, по коме би судија имао право да опрости казну кад год по чистој савести дође до уверења, да би овај акт био најбоље средство за моралну поправку окривљеног; да може, дакле, чинити оно исто што и поротници, који понекад ослобађавају оптуженог и ако признаје кривицу. Опраштање је, у осталом, постојало и у старим законима, као у *Каролини*, закону молдавском из XVIII-ог века, који је праштао краљу за исхрану, и најзад у закону малгашком,¹⁾ који извињава краљу из нужде. Свој говор Мањо је завршио познатим *Беранжеровим* речима: „*Опраштај је средство за поправку често пута много успешније од казне*“

б) Спречавање и лечење злочина

Референт конгреса о овом питању био је чувени криминалиста *Енрико Ферри* који је, у главном казао ово:

Злочин је резултат двају елемената: *индивидуалних аномалија и утицаја средине*. Али има ненормалних створења, која нису злочинци; она могу бити душевно болесна или просто малформисана. Телуријски и социјални утицаји, у вези са њиховом непотпуном конституцијом, довољни су, међутим, да и ова створења гурну у злочин. Са ових разлога потребно је отклонити патолошке узроке злочина, као год што се отклањају узроци инфекциозним болестима и лудилу. Лечење ће, дакле, уступати постепено место предохрани, само што ова неће бити довољна ни у данашњем ни у будућем друштву, па ма како ово последње било савршено. Увек ће бити злочинаца, јер ће увек бити и ненормалних.

У сваком друштву има криминалитета, који проистиче из његове организације. Спречавање овог криминалитета појављује се са двоструког гледишта: *асо-*

лутног и релативног. Асolutног, ако се имају у виду рђаве диспозиције тог и тог друштва, које се мора модификовати већим или мањим радикалним преображајем; *релативног*, ако се има у виду могући прогрес без основне модификације данашњег друштва.

Мере, које треба предузети, двојаке су: делимичне и опште. Помоћу првих могуће је отклонити мотиве злочина и онемогућити њихово извршење. Све остало долази у обим општих мера.

Беда је очигледно главна средина за развијање злочина, јер има за последицу дегенерацију, која је, опет, узрок злочина. Не треба још изгубити из вида алкохолизам, скитничење и напуштање деце. Администрација казног правосуђа уображава, да је детињство још у добу невиности, и да је дечји злочин нешто сасвим различито од злочина одраслих. Ми знамо, напротив, да је дете злочинац прототип инстинктивног злочинца, и да ће мере за предохрани остати скоро без икаквог утицаја у извесним случајевима полних преступа и крвних злочина, извршеним од малолетника. Морално напуштање деце неизбежно је у индустријским срединама, у којима су родитељи по цео дан заузети радом у фабрикама.

Критеријум за избор мера за предохрани против злочина треба да буде различита између *анормално-инволутивних*, т. ј. оних који се враћају дивљачком животу, и којих се с тога треба чувати, и *анормално-еволутивних*, који нису дивљаци, већ бунтовници против данашњег друштвеног реда. Противу ових последњих не могу се, с правом, употребити она иста средства одбране, која се употребљују противу првих. Друштвена одбрана законита је са гледишта политичког и економског; то је манифестација инстинкта за самоодржањем. Сасвим је друга ствар са анормално-инволутивним, који никад не могу бити корисни, већ само штетни по друштво, и које с тога треба учинити безопасним.

Треба избегавати казне затвора на краће време, јер оне полузлочинца доводе у морално инфекциозну средину. Ово и јесте главни разлог за условну осуду, а против метафизичког принципа казне, као јединог лека злочина. Да би пак ова осуда и закон о опраштању имали благотворних последица, неопходно је потребно да судија престане једном гледати само злочин и парографе казног закона — да би могао видети злочинца — личност — која може оздравити и постати користан члан друштва.

Што се тиче анормално-инволутивних, убица, насилника, малформисаних и опасно дегенерисаних, за њих нема другог лека до затварања, т. ј. издвајања из слободне социјалне средине. Али издвајање, које хоће криминална антропологија није никако оно, које се данас врши у казној пракси. Организација данашњих казних завода више мање једнака је, а издржавање казне увек је тачно одређено. Али, ми тврдимо, да злочинац може оздравити као и душевно оболели, те га с тога треба ослободити чим је дао доказа о својој поправци, — у противном, т. ј. ако је

¹⁾ Острво Мадагаскар.

постао опаснији, треба га и *преко одређеног времена* задржати у затвору. Са ових разлога потребни су, дакле, затвори на *неодређено време*.

Да би се отклониле судске заблуде, јер и судије могу погрешити, треба утврдити казне са максимум, или допустити *периодичну ревизију пресуда*. Злочинац ће бити пуштен из затвора, ако се лекарским прегледом утврди да је оздравио и, противно овом, у затвору ће остати целог века, ако је у ствари неизлечим.

Са *неодређеном осудом* у тесној је вези још једна реформа: *укидање келујског затвора преко дана* (затвори ови ноћу су неопходно потребни). Живот у заједници, с радом, одлично је средство моралне игијене, нарочито за јужне народе. Рад на чистом ваздуху поглавито је за препоруку; сељак је мање подложен дегенерацији по радник, и ако овај последњи има бољи стан и храну.

Најзад је *Фери* завршио свој рапорт са изјавом: да ће бити спасоносно ако конгрес изјави своју жељу за означеним реформама.

У дебати, која је после овога настала, узели су учешћа више говорника. Тако:

Маквел, адвокат (Бордо) нарочито је истицао, да судија не може радити као поротник. Закону је, напротив, циљ, да се избегну произвољна тумачења. Са овог разлога и лична мишљења не могу се истицати над законским дефиницијама. Поред овога, чиновник ће у пракси с тешком муком моћи разликовати анормално-инволутивног од анормално еволутивног. Зар се не може догодити, да судија помеша једне с другим, и да казну, резервисану за једне, досуди другим?

Интересантан је био предлог *Гајнера*, лекара за душевне болести (Верона), који је тражио да се непоправими злочинци из свију земаља затворе на једном међународном острву и оставе сами себи ради уређивања.

Ферари, директор судско-педагошког института у Бергалији истицао је корист од кажњавања деце за учињене грешке у заводима за поправку, и тврдио: да има притвореника, истина у врло малом броју, који се могу поправити само помоћу физичког кажњавања.

Врло је умесно било питање *Енгелена*, председника суда (Холандија): како ће се утврдити да је лице, које је вољно вршило злочине, оздравило, т. ј. да их — злочине — више неће вршити. „Притвореници се, додао је он, прилагођавају правилима затвора, али се не поправљају.“

Још су поводом овог питања говорили судија *Албонел*, који је тврдио да је рад најбоље средство за препорођај човека, и наш министар правде г. *Веснић*, који је предлагао нову дефиницију казне, а затим је *Фери* одговорио *Маквелу* и *Енгелену* овим речима:

„Кад су *Волтер* и *Бенарија* захтевали укидање тортуре судије су протестовале, јер се овим укидало и признање као стадан доказ. Данас о овоме нико више и не мисли, пошто је и психолошко изучавање довољно да створи убеђење. Исто је овако и са предложеним реформама које ће се,

ако се усвоје, моћи применити тек по извршеној модификацији кривичних поступака и судијских назора. Између здравог и нездравог чиниће се разлика према њиховом прилагођавању, раду и дисциплини.

Овим је уједно завршена расправа о овом тако важном питању, које је одлука конгреса обухватила само у оном његовом делу, у коме је реч о репресивним средствима. Одлуку ову, као и све остале, изложићемо на завршетку, пошто расправљена питања једно друго допуњују.

(наставиће се)

Д. Ђ. Алимпић.

ПОУКЕ И УПУТИ

За расправу спорних питања из § 860. грађанског закона није надлежна извршна полицијска власт.

По поравнању, учињеном код првостепеног смедеревског суда, Јеврем И. из Сараораца, имао је да плати Петру К., трговцу из Милошевца, 6680.60 динара са 12% год. интереса од 1. новембра 1899. године и 98. дин. трошка. Рок исплате одређен је за 1. септембар 1900. год.

По овом дуговању, дужник је 1. новембра 1900. године дао поверитељу сав припадајући интерес до тог дана — 1. новембра 1900. године и сав досуђени му трошак у 98. динара, и у отплату главног дуга 1098 динара, и према томе остао дужан још 5582.60 динара.

Актом од 18. децембра 1900. године поверилац Петар молио је начелника среза орашког, да изврши наплату ресто дуга у 5582.60 динара. По овом тражењу, средска власт пописала је и на дан 2. децембра 1901. године продала извесно дужниково непокретно имање, које је поверилац Петар купио за 4100. дин.

Тог истог дана — 2. децембра 1901. год. — поверилац Петар изјавио је код средске власти, да је купио дужниково имање за 4100 динара, а за рест дуга у 1539. динара, што му дужник још дугује, поравњао се с дужником тако, да му дужник за ту суму у 1539. дин. уступи земљу у „Лугу“ од два дана орања, и њиву у „Пањевцу“ од једног дана орања, и да му на ово имање изда тапију у року за 10. дана, а он — поверилац — да је дужан свосити трошкове око извршења продаје дужникова имања извршене тог дана. На све ово пристао је и дужник. Према овоме, поверилац је издао квиту на 4100. динара за купљено дужниково имање.

Решењем од 21. јануара 1902. године средска власт позвала је повериоца, да положи 83.50 дин. на име причињеног трошка око продаје и 208.40 дин. на име дужне порезе за купљено имање — свега 291.90 дин., а на ресто 3808.10 дин. да изда квиту, пошто се ранија квита, издата на свих 4100 дин., има сматрати као неважећа, јер је погрешно издата од стране купца — повериоца Петра.

На протоколу од 11. фебруара 1902. год., поверилац је изјавио, да као интабулациони поверилац и купац, у место пара по

§483. даје квиту на излицитирану цену, по одбитку причињених трошкова, и тако је издао квиту на 3808.10 дин.

Актом од 24. јануара 1902. г. поверилац је тражио од средске власти, да му наплати и рест дуга у 1682 дин. од дужника, пошто му дужник није издао тапију у року од 10 дана на имање од три дана орања, а по поравнању од 2. децембра 1901. год.

Доцније пак, на протоколу од 8. јануара 1903. год., поверилац је изјавио, да му је дужник обећао, да ће га измирити до Петров-дана те године, на што је он пристао, па је с тога молио, да се по овом предмету ништа не предузима.

Под 1. августом 1902. године, поверилац је у отплату дуга примио од дужника 1123. дин. и у признаници на ту суму изјавио, да ће га за рест дуга чекати до 1. августа 1903. године.

На саслушању од 14. јула 1903. год., поверилац је тражио извршење наплате ресто дуга од дужника, пошто му дужник није ништа више дао до Петров-дана те године, и пошто му је дуг у опасности, то га неће чекати до 1. августа 1903. год.

Под 19. октобра 1903. године, поверилац је примио од дужника још 170. динара у отплату дуга.

Под 12. децембра 1904. године, средска власт је учинила обрачун по овом дуговању, и нашла: да је по протоколу изјаве повериоца од 2. децембра 1901. год., поверилац имао још примити 1539. дин., за тим да је 1. августа 1902. год. примио 1123. динара, а 19. октобра 1903. год. примио 170. динара, — свега 1293. дин., те по одбитку ове суме да има примити још 246. дин.

Пошто дужник није имао новаца, то је наплата извршена продајом његове покретности, и повериоцу је по решењу Бр. 1598. издата сума у 246. дин. на признаницу, у којој је поверилац назначио, да је ту суму примио као рест дуга.

Актом од 13. марта 1904. год. поверилац је, подносећи рачун овог дуговања, по коме му дужник има још дужан 1472.13 дин., тражио, да средска власт наплати и ову суму, јер је средска власт погрешно израчунала остатак дуга по изјави од 2. децембра 1901. год. пошто је изјава изгубила своју важност због неиспуњења од стране самог дужника.

По овом тражењу, средска власт је решењем својим од 11. априла 1904. год. Бр. 3702., на основу §463. грађанског судског поступка, известила повериоца да је она наплатила 1539. дин. колико је поверилац на саслушању од 2. децембра 1901. године означио и признао да му дужник дугује, и да према томе сада нема ослонца да даљу наплату врши, јер је дуг исплаћен.

По жалби повериоца Петра начелство окружно решењем својим од 3. маја 1904. год. Бр. 4951. поништило је горње решење средске власти из ових разлога:

„И ако је жалилац (поверилац Петар) на саслушању свом од 2. децембра 1901. год. изјавио, да је измирен у купљеном имању за 4100 дин. и према томе и квиту

издао под 9. јануаром 1902. године, ипак он није тиме изрично изјавио да је измирен и са интересом. ово тим пре, што је ова квита доцније решењем среске власти од 21. јануара 1902. год. № 1018. оглашена за неважећу, и на основу тога решења поверилац је 11. фебруара 1902. г. издао другу квиту, у којој је прецизно определио, да је тада примио суму у 3808·10 дин., на име *отплате дуга и интереса.*

Даље на протоколу од 9. априла 1902. год. поверилац је одустао и од оне изјаве од 2. децембра 1901. године из савим оправданог разлога, што га дужник није по условљеном обећању у потраживању остатка дуга о року измирио, и најзад, кад је поверилац на саслушању свом од 14. јула 1903. године тражио наплату остатка дуга, значи, да је при првом његовом саслушању могло бити и грешке у погледу наплате интереса, коју је грешку издавањем квите 11. фебруара 1902. године поправио и интерес споменуо, а исправке овакве природе дозвољене су по § 860. грађанског закона.

Према овоме, дакле, кад дужник не подноси доказе, нити ових у актима овим има, да је главни дуг исплатио, онда се по себи разуме, да је дужник у обвези да интерес плаћа на остаток дуга све до коначне исплате као што и у поравнању његова обавеза гласи (§ 897. грађанског закона).

У свајајући ове примедбе, среска власт је понова размотрала акта и нашла: да је главни дуг 6680·60 дин.; да је 1. новембра 1900. год. примио интерес, трошак и у отплату дуга 1098 дин. те је остало још 5582·60 динара. За тим је примио: 11. фебруара 1902. год. од продатога имања 3808·10 динара; 1. августа 1902. год. 1123 дин.; 19. октобра 1903. године 170 динара и 12. марта 1904. године 246 динара, што укупно износи 5347·10 дин. Према томе, кад се ова сума одбије од прве суме 5582·60 динара, то остаје још 235·50 дин. са 12% год. интереса, рачунајући припадајући интерес на сваку суму, како је поверилац примио до дана наплате. О овоме је, на основу § 462. и 464. грађанског судског поступка, решењем својим од 18. јануара 1905. године Бр. 11535/904. г. известила дужника Јеврема.

Ово решење одобрило је начелство окружно, а решење овога Министар унутрашњих дела решењем својим од 14. априла 1905. год. П. № 9557.

По изјављеној жалби. Државни Савет нашао је: да решење Министарово не одговара закону са ових разлога.

Као што се види из акта овог предмета, поверилац Петар је, по поравнању од 13. маја 1900. године Бр. 14476. пред првостепеним смедеревским судом, тражио да му извршна власт среза орашког наплате од жалиоца Јеврема остаток дуга у 5582·60 динара, са изјавом да је интерес до 1. новембра 1900 године примио.

Доцније, кад је на јавној продаји, у отплату дуга, купио имање жалиочево, на саслушању код среске власти од 2. децембра 1901. год. изјавио је: да му Јеврем дугује још остаток дуга у 1539 динара, и да су се између себе поравнали

да му Јеврем за тај остатак уступи земљу у „Лугу“ и њиву у „Пањевцу“, и изда тапију за 10 дана на што је и Јеврем пристао са условом да ће издати тапију у горњем року ако не буде какве сметње.

Али кад Јеврем по томе поравнању није издао тапију настављено је извршење, и као што се види из решења начелника среза орашког од 11. априла 1904. год. Бр. 3702. поверитељ је Петар у остатку свога потраживања по поравнању пред среском влашћу примљеним отплатама измирен, јер је као што се види из његове последње квите од 12. марта 1904. год. која је оверена од среске власти, последњи пут примио 246 динара као рест дуга.

После ове квите, поверилац Петар актом од 13. марта 1904. године Бр. 3702., по рачуну који је поднео, тражио је да му се наплати још 1472·13. дин. колико износи остаток дуга и интереса до 12. марта, — јер га поравнање пред среском влашћу не веже, кад га Јеврем није испунио.

Овome се Јеврем противио, тврдећи да је он све, што је по поравнању дужан, платио, што се утврђује и последњом квитом на 246 динара.

Начелник срески решењем Бр. 3702., на основу §463. грађанског судског поступка, известио је повериоца Петра, да нема законог ослоња за даљу радњу по извршењу, пошто је у дугу по поравнању измирен.

То је решење поништило начелство округа смедеревског решењем од 3. маја 1904. године Бр. 4951., налазећи, да је поверилац одустао од своје изјаве од 2. децембра 1901. године, савим оправдано, што га дужник није по обећању о року измирио, и што је могло бити грешке у погледу наплате интереса, а исправка је дозвољена по § 860. грађанског закона, те је дужник по §897. поменутог закона одговоран да интерес плаћа на остаток дуга по судском поравнању, кад не докажује да је дуг платио.

Услед ових примедба, среска власт, на основу §§ 462. и 464. грађанског судског поступка, известила је дужника Јеврема, да је дужан да плати још 235·50 дин. са 12% интереса, на сваку суму, како је поверилац примио, до дана наплате, које је решење одобрило начелство, а решење овога Министар Унутрашњих Дела.

Спорно је питање, као што се види, у томе, да ли оно поравнање од 2. децембра 1901. године Бр. 14947. везује повериоца Петра, и да ли он има права на наплату интереса, кад је у квити од 12. марта 1904. године Бр. 5068. изјавио, да је примио 246 дин. на име рест дуга, јер од расправе овога питања зависи да ли се може наставити извршење према дужнику Јеврему у смислу §§ 462. и 464. грађанског судског поступка.

За расправу тога питања надлежан је само суд, по чл. 146. Устава, коме је требала полицијска власт слабију страну на спор да упути. Према томе начелство ништећи решење среске власти од 11. априла 1904. године Бр. 3702. ненадлежно се упустило у расправу питања, која могу бити само предмет судске оцене у спору.

Са наведенога, Државни Савет нашао је, да су и начелство окружно и Министар Унутрашњих Дела, који је решење начелства одобрио, прекорачили круг закона одређене власти.

Ово саветско посматрање усвојио је и Министар унутрашњих дела.

Одлука Државног Савета од 6. јуна 1906. године Бр. 4384. М. В.

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Учињена су нам ова питања:

I.

Суд општине јасеничке, актом својим од 22. јуна ове год. Бр. 712, пита:

„Чланом 114. закона о општинама предвиђено је ко може бити деловођа општинских судова у Србији и под којим условима, па се између осталог тражи да је и пунолетан.

Чланом 2. правила о полагању испита општинских деловођа, од полагања испита ослобођени су сви они, који су до 21. марта 1902. год. били напунили по три године писарске службе, а имају услове из т. 1, 2 и 3 поменутога закона.

Ово дана поднео је овоме суду жалбу један општински писар и тражи да му се изда уверење, како је он при овоме суду провео три године као општински писар, те да би на основу тога уверења био ослобођен од полагања испита.

Али, како се тачком 1. чл. 114 условљава пунолетство, а он је, међутим био малолетан за све време свога службовања у овој општини, то настаје питање: да ли му важе оне три године или не.

Да не би суд погрешно при издавању уверења, моли се уредништво да по овоме изнесе своје мишљење.

— На ово питање одговарамо:

Чланом 114. закона о општинама постављени су услови само за оне, који у положај деловође улазе од појаве овога закона па на даље, те се тако важност овога наређења не простире на оно, што је раније било.

Како се, међутим, за општинске писаре раније није тражило да су пунолетни, онда им се не може одрећи право на положај деловође без полагања испита, ако су они само били по три године општински писари до 21. марта 1902. године, и ако су сада кад у службу ступају пунолетни и испуњавају услове и из тачке 3. поменутога законскога наређења.

У осталом, суд при издавању уверења може изнети и то, да је дотично лице било раније као писар малолетно, па ће власт, која има решавати о његовим квалификацијама, ценити и ову околност.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

НАЂЕН ЛЕШ

На окружном друму Чачак-Пожега, а између планине Јелице и кафана у Марковици,

ноћу између 23. и 24. пр. м-ца нађен је, леш једнога убијенога човека. Убиство је извршено на самом друму, и у почетку се мислило, да је убијени Миленко Гупић, из Пилатовића, али се сада сазнало, да је Миленко жив, а за убијенога се не зна ко је. Његов је опис овакав: средњега раста, стар 20—24 године, слабо развијен, доста мршав, у лицу плаве масти, коса отворено плава, дугачка преко 20 см., бркови тек избили. Од одела је имао кошуљу и гаће од српског платна, грудњак од плаве памучне материје, два шарена и узана појаса, један кајиш, првене старе опанке, шарене чарапе како се носе у крагујевачком округу. По извршеној секцији, леш је сахрањен у селу Дучаловићу. Препоручује се свима полицијским и општинским властима, а приватни се моле, да извести начелника среза драгачевскога, ако би шта знали о овоме лешу, позивајући се на његов акт Бр. 9951.

ПОВИШЕНА УЦЕНА

Гвозден Минић, из Сече Реке у срезу пригорском, који је у прошлој години оглашен за хајдука, Тома Јевтић, из Грачанице у срезу азбуквачком, и Милан Максимовић, из Го-

што пре ухвате, Господин Министар Унутрашњих дела решењем својим од 6. т. месеца ПБр. 14040 на основу чл. 12. закона о јавној безбедности повисио је уцену за *Гвоздена Минића* и *Тому Јевтића* на по 10.000 динара (за Милана Максимовића остала је стара уцена од 5.000 динара), која ће се сума одмах исплатити из државне касе онима, који их убију, ухвате или полицијској власти прокажу, па то ова учини. У циљу лакшег проналазка именованих хајдука, износимо њихове фотографије, које су из ранијих година.

СКРЕЂЕ СЕ ПАЖЊА

У селу Владимирцима (срез посаво-тамнавски) нађена су два мангуп вола. Један је во матор око 5 год., лаке зелене, правих рогова, у десно уво расечен. Други је матор 5. год., лаке жућкасте, танких и при врху повијених рогова, без роваша. Скређе се пажња свима полицијским и општинским властима, као и приватнима, ако би знали сопственика стоке, да о томе извести начелника среза посаво-тамнавског с позивом на депешу Бр. 8432.

Гвозден Минић

Тома Јевтић

Милан Максимовић

рице у срезу рађевском, који су још 1900. године оглашени за хајдуке, још нису могли пасти у руке власти, и ако су уцењени: први са 3.000 динара, а друга двојица са по 5.000 динара. У жељи да се сви окорели зликовци

ПОТЕРЕ

Радован Маринковић, бив. хлебарски момак, код Милоша Игњатовића, из Београда, 3. ов. м-ца у вече извршио је крађу своје газде,

па у друштву са својом женом Анком побегао незнано куда. Радован је родом из Ва. Поља, стар 27 год., омален, плав, сувољав, по лицу је роав од богиња, бркова плавих и заковрчених, у оделу цивилном, на ногама носи чизме, а на глави капу од црног штофа. Позивају се све полицијске и општинске власти да Радована у својим домаћима потраже па нађеног спроведу Управи града Београда с позивом на акт Бр. 24.303.

Милутин Радовановић, бивши кмет села Цвегуља, због извесног кривичног дела стављен је под кривичну истрагу и у притвор, али је у бегству. Наређује се свима полицијским и општинским властима да Милутина у својим домаћима потраже, па у случају проналазка да га стражарно упуте начелнику среза рађевског с позивом на депешу Бр. 4930.

Ратко Милинковић, из Љутица у срезу пожешком, извршио је више опасних крађа и побегао незнано куда. Ратко је стар 34 год., висок, у опште црномањаст. Нека га све полицијске и општинске власти живо потраже и по проналаску стражарно упуте начелнику среза рађевског с позивом на депешу Бр. 7312.

Драгомир Вапчаревић, из Мијоковаца у срезу љубићском, који је био у притвору због опасне крађе, побегао је 10. ов. м-ца. Драгомир је стар 30 год., добро развијен, по лицу бубуљичав. Препоручује се свима полицијским и општинским властима да га живо у својим домаћима потраже, па нађеног под сигурном стражом спроведу начелнику среза љубићског с позивом на депешу Бр. 10860.

Непознати крађивци ноћу између 2. и 3. т. м-ца пробали су прозор на кући Алексе Н. Тодоровића, продавца шиваћих машина из Лесковца, и однели: један женски златан сат са плишаном кутијом, горњи капак је гравиран у виду вечића од љубичице; сат је без алчице о коју се веша за ланац. За тим су однели један женски позлаћени сат са дугачким позлаћеним ланцем за српску ношњу; ланац је на овом другом часовнику на два места прекнут и увезан концем. Украдено је 30 дин. у повцу разне монете и једна велика свиљена женска марама. Нека све полицијске и општинске власти настану, да се крађивци и покрађа пронађу, па о резултату трагања извести начелника среза лесковачког с позивом на акт Бр. 14167.

Два непозната зликовца 10. ов. м-ца између 4 и 5 сати по подне напали су на разбојнички начин Јована Мирковића, финансијског стражара из Доњег Милаовца, на путу Мајдан-Пек — Доњи Милаовац, и отели му 60 дин. у српским новчаницама и 30 дин. у злату. Оба су зликовца раста средњега наоружани кратким пушкама, а око паса су имали реденике. Један је стар до 30 год., црномањаст, малих, кратких, прих бркова, на глави је имао пригорску капу, а на ногама чизме, од одела је имао капут и беле панталоне од сукна. Други је стар до 40 год., плав, од одела је имао капут и панталоне од црног сукна, на глави црну шубару, а на ногама чарапе и опанке са кајишима. Наређује се свима полицијским и општинским властима, да најживље настану да се зликовци пронађу, па о резултату трагања извести комесара полиције у Мајдан-Пеку с позивом на депешу Бр. 823.